

Анотації / Summaries

Аксенов Владислав / Aksenov Vladislav

УДК 930.1

Трагический нарратив: к вопросу об особенностях самоубийств учащихся в период Первой мировой войны

В статье рассматривается феномен подросткового самоубийства в контексте как общих возрастных особенностей, так и общекультурных тенденций, связанных с увлеченностью молодежи декаданской литературой. На различных примерах отмечаются условия военного времени, сыгравшие роль катализатора депрессивных настроений, приводивших молодежь к суициду. Автор отдельно останавливается на анализе отчета о самоубийстве ученицы гимназии г. Бирюч М.Веретенниковой, написанного инспектором Харьковского учебного округа В.В.Шиховым с использованием форм художественной интерпретации событий. Отталкиваясь от нарратологического подхода автор статьи отмечает как чувственный (сенсительный), так и рациональный (интеллигибельный) уровни текста Шихова, позволяющие полнее осмыслить трагический феномен детского суицида.

Ключевые слова: нарратив, детский суицид, Первая мировая война.

Tragic narrative: to a question of features of suicides of pupils during World War I

In article under analysis is the phenomenon of teenage suicide in a context of both the general age features, and the common cultural tendencies connected with enthusiasm of youth for decadence literature. On various examples the wartime conditions which played a role of the catalyst of the depressive moods leading youth to a suicide are noted. The author separately stops on the analysis of the report on suicide of the schoolgirl of a gymnasium of Biryuch M. Veretennikova written by the inspector of the Kharkov educational district V. V. Shikhov with use of forms of art interpretation of events. Making a start from narratological approach the author of article notes both sensual (sensible), and rational (intelligible) the levels of the text of Shikhov allowing to comprehend more stoutly a tragic phenomenon of a children's suicide.

Keywords: narrative, children's suicide, World War I.

Андреев Виталий / Andreev Vitalii

УДК [930.2:929]:159.964.2

**Патографія як жанр біографічного дослідження:
журнал «Клинический архив гениальности и одаренности
(эвропатологии)» (1925–1930)**

У статті розглядається жанр біографічного дослідження – патографія. Висвітлено життя та діяльність видатного дослідника патографій визначних особистостей, російського радянського лікаря-психіатра Г. Сегаліна. На думку вченого геніальність та обдарованість завжди поєднують в собі симптоми надзвичайної продуктивності та психічної аномальності. Цей симбіоз обдарованості та патології є невід’ємною складовою життя видатних людей. Протягом 1925–1930 рр. учений випускав унікальний для свого часу журнал «Клинический архив гениальности и одаренности (европатологии)» на сторінках якого друкувалися дослідження патографій відомих творчих особистостей. Навколо часопису об’єдналися радянські та західноєвропейські дослідники які намагалися вивчати феномен геніальності та обдарованості.

Ключові слова: патографія, Г. Сегалін, геніальність, обдарованість, европатологія.

The patography as a genre of the biographical research:

«Klinicheskii Arkhiv Genialnosti i Odarennosti (Evropatologii) [Clinical Archive of Genius and Talent (of Euro-pathology)]» magazine (1925–1930)

This article is devoted to the genre of biographical research – patography. It is analyzed the life and activities of the prominent researcher of the famous personalities’ patography, russian and soviet psychiatrist G. Segalin. According to the scientist the genius and the talent always combine the symptoms of the incredible performance and the mental abnormality. This symbiosis of talent and pathology is an integral part of the famous people’s life. During the period from 1925 to 1930 scientist had been publishing the unique for his time magazine «Klinicheskii Arkhiv Genialnosti i Odarennosti (Evropatologii)», in that publication was presented patography researches of famous creative individuals. The Soviet and the Western European scientists who tried to study the phenomenon of genius and talent united around the journal.

Keywords: The patography, G. Segalin, the genius, the talent, the euro-pathology.

Барабаш Наталія / Barabash Natalia

УДК 929.52 (477)

«Автобіографічні записки» М. Маркевича – джерело з історії родини

У публікації «Автобіографічні записки» М. Маркевича розглядаються у якості надзвичайно інформативного джерела з сімейної історії Маркевичів – Марковичів та знаних українських кланів, з якими вони породнилися.

Ключові слова: М. Маркевич, автобіографічні записки, «сімейна доля», маєткові локуси.

М. Markevych’s «Autobiographical notes» – source about the family history

In the article M.Markevych's «Autobiographical notes» as an important informative source about the family history of the Markevych-Markovych and other Ukrainian families, which they were related to, are considered.

Keywords: M. Markevych, autobiographical notes, «family fate», country seat locus.

Богдашина Олена / Bogdashina Olena

УДК 159.924.7:929 М. М. Ковалевский

Роль сімейних традицій у життєвому сценарії М. Ковалевського

Стаття присвячена впливу сімейних традицій на формування життєвого сценарію М. М. Ковалевського. Особливу увагу приділено характеристиці поміщицького побуту, дворянських правил поведінки. Зроблено висновок про велику роль матері М. М. Ковалевського в його дитинстві та молодості.

Ключові слова: життєвий сценарій, сімейні традиції, психологія маменького сина.

The role of family traditions in the life script of M. Kovalevsky

Article is devoted to the influence of family traditions on the formation of life script of M.Kovalevsky. Particular attention is given to the characteristic of the landowner life, noble rules of conduct. Concluded a large role M. Kovalevsky's mother in his childhood and youth.

Keywords: life script, family traditions, psychology of mothers son.

Будзар Марина / Maryna Budzar

УДК 316.64:572.026(477)(091)

Проблема ідентичності як механізму конструювання соціальних практик особистості: до створення інтелектуальної біографії Григорія Галагана

У статті розглянуто питання використання стратегій теорії ідентичності для відтворення біографії історичного діяча. Проаналізовано можливості біографічної розвідки на підставі дослідження особливостей самовизначення особистості в її соціальній активності. Особу Григорія Галагана як представника національної еліти XIX століття репрезентовано у співвідношенні сталих та персонально мінливих факторів механізму ідентифікації, реалізованого у багатоскладовому соціальному просторі.

Ключові слова: біографічна історія, ідентичність, самоідентифікація, національна еліта, Григорій Галаган.

Problem of identity as a mechanism for constructing social practices of personality: the creation of intellectual biography Gregory Galagan

The article discusses the use of strategies of identity theory to reconstruct a biography of a historical figure. The possibilities of biographical research by studying the features of self-identity in its social activity are analyzed. Gregory

Galagan personality as a representative of the national elite of the XIX century is shown in the ratio of fixed and variable factors of personal identification mechanism, which was implemented in multi-structured social space.

Keywords: biographical history, identity, self-identity, sociality, national elite, Gregory Galagan.

Буряк Лариса / Buryak Larysa

УДК 930.1 (477)

**Психологізація як стратегія біографічних досліджень
в українській історіографії першої третини ХХ століття**

Аналізуються механізми імплементації психологічних методів наукових досліджень, поширені в українській історіографії першої третини ХХ століття. Стратегія психологізації, втілена у студіях С. Балея, С. Єфремова, М. Могилянського, В. Петрова, розглядається як одна з найбільш ефективних дослідницьких практик, що застосовувалась з метою вивчення феномена геніальності ключових постатей національної історії – М. Костомарова, П. Куліша, Т. Шевченка, життя і творчість яких були проявом та відбиттям численних психологічних комплексів.

Ключові слова: українська історіографія, психологізація, С. Балея, С. Єфремов, М. Могилянський, В. Петров, М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко.

**Psychologization as a strategy of biographical research in Ukrainian
historiography of the first third of the twentieth century**

The implementation of mechanisms of psychological research methods, common in Ukrainian historiography of the first third of the twentieth century is analyzed in the article. The strategy of psychologization embodied in S. Balay, S. Yefremov, M. Mohyliansky, V. Petrov studies is regarded as one of the most effective research practices, applied to study of the phenomenon of key figures of national history – M. Kostomarov, P. Kulish T. Shevchenko whose life and work manifested and reflected many psychological complexes.

Keywords: Ukrainian historiography, psychologization, S. Balay, S. Yefremov, M. Mohyliansky, V. Petrov, M. Kostomarov, P. Kulish T. Shevchenko.

Ващенко Володимир / Vashchenko Volodymyr

УДК 939.1

«Тіла історика»: «body politic» у текстах М. Грушевського

У статті досліджується «політика тіла» історика, зокрема, моделі репрезентації тіла у текстах М. Грушевського.

Одна, «репресивна» централістична модель, пов'язана з «науковим» патріархатним контрем над «економією бажань» і «сексуальністю» історика,

прищеплює через різні дисциплінарні дискурси (медичний, естетичний) локалізацію тіла у фігурі «голови патріарха» – «науковця-філософа».

Інші, децентралістичні моделі репрезентації тіла, які апелюють до неконтрольованих сексуальних бажань та тілесної оголеності, впроваджують ті політичні мови, які, за визначенням, повинні загрожувати патріархатним імперським структурам. У цьому випадку еротика сексуального тіла бажань в текстах українського історика говорить мовою націоналізму або революції.

Ключові слова: «політика тіла», М.Грушевський.

«Fleshes of the Historian»: «Body Politic» in M. Hrushevs'ky texts

In the article «body politic» of the historian are researched, in particular, flesh representation models in M. Grushevs'ky's texts.

One «repressive» «centralized» model, which is connected with «scientific» patriarchal control above the «economy of desires» and «sexuality» of the historian, inculcates through different disciplinary discourses (medical, aesthetical) localization of body in the figure of «head of patriarch» – a «scientist-philosopher».

Other, «decentralized» models of body representations, which appeal to uncontrolled sex desires and nudity, are inculcated those political languages, which on definition must threaten to the patriarchal empire structures. In this case the erotica sexual body of desires in texts of the Ukrainian historian talks by the language of nationalism or revolution.

Keywords: «body politic», M. Hrushevs'ky.

Виноградов Геннадій / Vinogradov Gennadii

УДК 94 (477) (075.8)

Парадокси феномену тілесності в інтелектуальному моделюванні середньовічної християнської цивілізації

У статті досліджується активна творча роль провідних біблійних та ранньохристиянських тілесних персон та сюжетів, які використовувалися представниками католицької та православної духовної та світської еліт в процесі моделювання середньовічної християнської цивілізації. Принципову увагу приділено давньоруському інтелектуальному досвіду творення державності Давньої Русі за допомогою розумових теологічних, лінгвістичних та власне історичних сегментів з яскраво вираженим чи латентним тілесним забарвленням протягом Раннього та Високого Середньовіччя, роль в моделюванні біблійних міфологічних та реальних історичних імен та назв.

Ключові слова: середньовічна християнська цивілізація, католицька та православна духовна та світська еліта, провідні біблійні та ранньохристиянські тілесні персонажі та сюжети, давньоруський інтелектуальний досвід творення державності Давньої Русі.

Paradoxes of Corporeality Phenomenon in the Medieval Christian Civilization intellectual Modeling Creativity

The Article investigates the active creative Role of the leading Bible and Early Christian Corporeality Persons and Topics in the Medieval Christian Civilization modeling Creativity by the Representatives of the Catholic and Orthodox spiritual and secular Elites. The principal Attention was spared to the Old Rus' intellectual Experiment of the Ancient Russia State Creation by the Corporeality mind theological, linguistic and historical Segments during the Early and High Medieval Period and to the Role of the mythological Bible Names, geographical and ethnic Names in the real historical names modeling.

Keywords: the Medieval Christian Civilization, the Catholic and Orthodox spiritual and secular Elites, the leading Bible and Early Christian Corporeality Persons and Topics, the Old Rus' intellectual Experiment of the Ancient Russia State Creation.

Вирський Дмитро / Vyrskyi Dmytro

УДК 930.1 (477)

Історія – сьогодні: теоретичні проблеми знання про минуле

Рец. на: *Historia – dziś. Teoretyczne problemy wiedzy o przeszłości / redakcja Ewa Domańska, Rafał Stobiecki, Tomasz Wiślicz. – Kraków: Universitas, 2014. – 413 s.*

History – Today: the theoretical problems of knowledge about the past

Review: *Historia – dziś. Teoretyczne problemy wiedzy o przeszłości / redakcja Ewa Domańska, Rafał Stobiecki, Tomasz Wiślicz. – Kraków: Universitas, 2014. – 413 s.*

Калакура Ярослав / Kalakura Yaroslav

УДК 930.1 (477)

Образ українського радянського історика в контексті інтроспекції

З'ясовується пізнавальний потенціал методу інтроспекції для дослідження образу українського радянського історика, який моделюється на основі авторських спостережень, джерел особового походження і текстів наукових досліджень у розрізі різних поколінь, наукових шкіл, світоглядних орієнтирів та комунікаційних зв'язків. Сформульовано низку пропозицій щодо подальших досліджень з психологічної історії та врахування уроків минулого в підготовці фахових істориків.

Ключові слова: інтроспекція, джерела інтроспекції, психологія історії, образ українського радянського історика, самопізнання історика.

The image of the Ukrainian Soviet historian in the context of introspection

We explain the cognitive potential of the method of introspection to study the image of Ukrainian Soviet historian which is modeled based on the author's observations, sources of personal origin and texts of research in terms of generations, scientific schools, ideological orientation and communication links. The author formulated a number of proposals for further research on the psychological history and incorporate the lessons of the past in the preparation of professional historians.

Keywords: introspection, sources introspection, psychology, history, image of the Ukrainian Soviet historian, self historian.

Киридон Алла / Kyrydon Alla

УДК 930.1 (477)

«Тіло» в просторі пам'яті

У міждисциплінарному просторі сучасної гуманітаристики в руслі постнекласичної епістемології виник тілесно-орієнтований підхід: «тіло» визнається найважливішим виміром людського існування й розглядається як основний предмет гуманітарного знання, ґрунтованого на досвіді. Важливою тезою при цьому є мислення через тіло. Базовий методологічний засновок порушеної проблеми ґрунтується на уявленні, що пам'ять є «станом нашого тіла» (А. Бергсон).

Ключові слова: тіло, феномен тілесності, пам'ять.

«Body» in the space of memory

Body-oriented approach emerged in the space of modern interdisciplinary humanities in the mainstream of Postnonclassical epistemology. «Body» is recognized the most important dimension of human existence and is regarded as the main object of human knowledge, grounded in experience. An important thesis in this case is thinking through the body. The basic methodological premiss of problems based on the notion that memory is a «state of our body» (A. Bergson).

Keywords: body, phenomena of body, memory.

Кульчицький Станіслав / Kulchytskyi Stanislav

УДК 930.1 (477)

Компаративні аспекти політичної біографістики

Стаття присвячена специфіці жанру політичної біографістики. На прикладах представлення діячів української історії початку ХХ ст.

Ключові слова: політична біографістика, діячі української історії початку ХХ ст.

The comparative aspects of political biographical research

The article is devoted to the specifics of the genre of political biographical. The examples represent figures of Ukrainian history early 20th century.

Keywords: political biographical research, figures of Ukrainian history early twentieth century.

Лубский Анатолий / Lubsyki Anatolii

УДК 929:008 (091)

Человек второго плана: методологические проблемы «нового биографизма» («игра в бисер» или нарративная стратегия историко-биографического исследования)

В статье рассматриваются различные представления о человеке второго плана, сложившиеся в современной персональной истории; раскрывается методологическое значение в историко-биографических исследованиях принципов реализма, номинализма, социологизма, антропологизма и конструктивного альтернативизма; выявляются эвристические возможности изучения человека второго плана в рамках нарративного реализма с помощью различных риторических стратегий.

Ключевые слова: биографистика, человек второго плана, история как «science», история как «art», реализм, номинализм, социологизм, антропологизм, конструктивный реализм, конструктивный альтернативизм, нарративный реализм.

Person in a supporting role: methodological issues of «the new biographism» («the glass bead game» or narrative strategy of historical and biographical research)

The article deals with different views of character in a supporting role developed in modern personal history, reveals methodological significance of the principles of realism, nominalism, sociologism, anthropologism and constructive alternativism in historical and biographical researches, identifies heuristic possibilities of studying person's supporting role within the frameworks of narrative realism through various rhetorical strategies.

Keywords: biographistics, person in a supporting role, history as «science», history as «art», realism, nominalism, sociologism, anthropologism, constructive realism, constructive alternativism, narrative realism.

Масненко Віталій / Masnenko Vitalii

УДК 94 (477):159.923.31:165.242.1:929 (Липинський)

«Різні обличчя» одного мислителя: візуалізація тілесності в самопрезентації В'ячеслава Липинського

У статті запропонований новий підхід до біографічних студій через візуалізацію тілесності В'ячеслава Липинського.

З'ясовано, що мислитель вдавався до активної візуалізації власної тілесності при конструюванні моделей еґо-презентації. Його основні образи: військового, хлібороба, історика, політика і державного діяча, інваліда

(каліки) зафіксовані у фотографіях і текстуально. З іншого боку, він відкидав, як неприйнятні для себе (для власної самопрезентації) образи інтелігента та кабінетного професора. Розглянути тілесна символіка і «техніки тіла», які присутні у дискурсі та життєвих практиках мислителя. Встановлено, що в його «тілесній схемі» домінують стриманість, строгість і навіть аскетизм. Особлива увага звернута на хвороби (туберкульоз, неврастенію) і біль як проєкції його онтології тілесності. Відстежується залежність його психологічного стану від тілесності, зокрема прогресуючої, смертельної недуги.

Алтера-презентація тілесності Липинського помітно розширює коло візуалізації. Його образи, створенні сучасниками та дослідниками виявились більш колоритними і різномірними, ніж його власні презентації. Тут, окрім згаданих вище, представлені образи «юнака із вдумливими очима», «денді» тощо. Досить рідко зустрічаються негативно забарвлені образи.

Ключові слова: тілесність, В.Липинський, візуалізація, репрезентація, еґо-презентація, «техніки тіла», тілесні образи, тілесна символіка, хвороба, біль, алтера-візуалізація.

«Different faces» of a thinker: visualization of corporeity in Vyacheslav Lypynsky's self-presentation

The article deals with a new approach to the biographical studies through visualization of corporeity by Vyacheslav Lypynsky.

It is found out that the thinker actively resorted to visualize his own corporeity designing the ego-presentation models. His main images: military man, farmer, historian, politician and statesman, disabled person (cripple) were recorded in photographs and textually. On the other hand, he rejected as unacceptable for him (for his own self-presentation) images of the intellectual and the professor of the cabinet. The article considers the corporal symbols and «corporal techniques» which are presented in the discourse and thinker's everyday practices. We came to the conclusion that in his «corporeal schema» restraint, austerity and even asceticism are dominated. Particular attention is paid to diseases (tuberculosis, neurasthenia) and pain as a projection of his ontology of corporeity. We traced the dependence of his psychological state on corporeity, including progressive, fatal disease.

Алтера-презентація тілесності Липинського значно розширює коло візуалізації. Його образи, створені сучасниками та дослідниками виявились більш колоритними і різномірними, ніж його власні презентації. Тут, окрім згаданих вище, представлені образи «юнака із вдумливими очима», «денді» тощо. Досить рідко зустрічаються негативно забарвлені образи.

Keywords: corporeity, V. Lypynsky, visualization, representation, ego-presentation, «corporeal techniques», corporeal image, corporeal symbol, disease, pain, altera-visualization

УДК 930.1 (477)

Апории биографического письма и научная биография

Несмотря на кажущуюся простоту и многовековую традицию, биография, в её литературной и научной форме, – жанр, который по самой своей сути содержит в себе противоречия (апории). Апории создают внутреннее напряжение в биографии как культурной форме. Биография, с одной стороны, представляет собой схему упорядочения собственного опыта как компонента системы ориентации действующего индивида (автобиография), с другой стороны – это гипотетическое воспроизведение этой схемы самопонимания и самопредъявления индивида уже другим действующим лицом в ситуации и акте биографирования. Апории биографии и биографического метода способствуют мифологизации биографий. Биограф в затруднительных случаях всегда готов подставить собственные, принятые в его культуре, часто вполне трафаретные, анонимные, почерпнутые из здравого смысла нормы интерпретации. В статье на основе авторского опыта написания биографий ученых показывается возможность преодоления в научной биографии противоречий жанра.

Ключевые слова: биография, научная биография, биографический метод, апории, противоречия, история науки.

Aporia biographical writing and scientific biography

Despite the seeming simplicity and centuries-old tradition, biography, in its literary and scientific form, – a genre that by its very nature contains contradictions (paradoxes). Aporia create internal stresses in the biography as a cultural form. Biography, on the one hand, is a diagram of ordering his own experience as a component of the current orientation of the individual (autobiography), on the other hand – this is a hypothetical reproduction of this scheme and the self-understanding of the individual self-presentation have another actor in the situation and act of biography. Aporia biographies and biographical method contribute mythologizing biographies. Biographer in difficult cases is always ready to substitute its own, adopted in its culture, quite often stereotyped, anonymous gleaned from common sense rules of interpretation. On the basis of the author's experience of writing biographies of scientists show the possibility of overcoming contradictions in the scientific biography genre.

Keywords: biography, scientific biography, biographical method, paradoxes, contradictions, and the history of science.

УДК 930.1 (477)

Рец. на: Богдашина О.М. *Позитивізм в історичній науці в Україні (60-ті рр. ХІХ – 20-ті рр. ХХ ст.): [монографія]. – 2-е вид.; доп. та переробл. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 560 с.*

Positivism – a Methodology optimists

Review: Богдашина О.М. *Позитивізм в історичній науці в Україні (60-ті рр. ХІХ – 20-ті рр. ХХ ст.): [монографія]. – 2-е вид.; доп. та переробл. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 560 с.*

Панченко Вікторія / Panchenko Victoria

УДК 930.1 (477)

Професія як вимір біографії (на прикладі мирового судді Житомирського округу А. Токаржевського-Карашевича)

У статті на прикладі одного із мирових суддів Волинської губернії з'ясовано роль професії у житті особи, простежено кар'єру та ті соціальні умови, що впливали на формування його світогляду і на якість здійснюваного ним правосуддя. Зроблено висновок про те, що судова реформа 1864 р. породила тип шанованого і сумлінного судді, особистість якого фактично злилась із професією.

Ключові слова: судова реформа 1864 р., мировий суддя, професія, біографія, судова дільниця, правосуддя.

Profession as another side of biography (on example of peace's judge of Zhitomir district A. Tokarzhevskiy-Karashevych)

In the article on example one of peace's judge of Volyn province it found role of profession in the human life, traced a career and that social conditions, which influenced on formation his outlook and quality of made him justice. It made a conclusion that judicial reform of 1864 formed a type of honorable and conscientious judge, whose personality interflowed factually with his profession.

Keywords: judicial reform of 1864, peace's judge, profession, biography, judicial district, justice.

Попова Тетяна / Popova Tatyana

УДК 930.1 (477)

Жизнеописание ученого-историка на перекрестке историографических традиций: теория, методология, практика

В статье рассмотрены ведущие тенденции в формировании категориального аппарата современных биографических исследований, а также типы биографических моделей. Предложена авторская биоисториографическая модель и вариант биоисториографического этюда.

Ключевые слова: биоисториографическая модель, П.Бицилли.

**Biographies of Scholars at the crossing of historiographical traditions:
theory, methodology, practice**

The leading tendencies at forming categorical apparatus of modern biographical researches are considered, and types of biographical models too in the article. Author's biographical-historiography model and version of biographical-historiography etude are offered also.

Keywords: biographical-historiography model, P.Bicilli.

Савчук Варфоломій, Чаплиць Ольга / Savchuk Varfolomii, Chaplits Olga
УДК 93+929(091)+04.15

**Метод інтерв'ю в історико-біографічному дослідженні зі звуженою
джерельною базою**

Проведений аналіз факторів, що впливають на обмеженість джерельної бази в історико-біографічних дослідженнях в силу низки соціальних причин. Розглянута специфіка використання метода інтерв'ю в історико-біографічному дослідженні при звуженій джерельній базі. Запропонований методологічний підхід і процедури до застосування методу інтерв'ю при вивченні шкіл в ракетно-космічній галузі (на прикладі вивчення науково-конструкторської школи В.М.Ковтуненка).

Ключові слова: історико-біографічне дослідження, джерела, обмеженість джерельної бази, соціальні фактори, метод інтерв'ю, науково-технічна школа, специфіка застосування.

**Interview method in historical and biographical study with narrowed source
base**

The paper analyzes the factors affecting narrowness of the source base in the historical and biographical researches in a result number of social causes. It was studied the specificity of the interview method in an historical and biographical study when narrow base source. Were proposed methodological approaches and the procedures to the application of the interview method in the study of school in the space industry (for example, the study of research and design school V.M.Kovtunenka).

Keywords: historical and biographical researches, sources, narrowness of the source base, social factors, interview method, Science-technology School, the specific applications

Сальникова Алла / Salnikova Alla

УДК 930.1

**«Вспомнить все», или материалы анкетных обследований как
коммеративный нарратив**

Статья посвящена материалам инициативного документирования – анкетам – как специфическому источнику по истории межэтнических и межкультурных

отношений в ситуации фронта. На примере собранных автором в процессе реализации проекта «Мультикультурность российского региона как (де)стабилизирующий фактор исторического развития» анкет-самоописаний жителей столицы Татарстана – Казани, города, где межкультурные взаимодействия исторически были весьма плотными и интенсивными, продемонстрирована множественность и разнообразие отношений инаковости на советском и постсоветском пространстве, прослежены культурные практики межэтнической кооперации, истоки и предпосылки формирования и существования особой «татарстанской модели» межнациональных отношений.

Ключевые слова: инициативное документирование, мегатекст-самоописание, деконструкция памяти, мультикультурность, Казань, Татарстан, XX-XXI вв.

«Total recall», or the data of questionnaire surveys as a commemorative narrative

The article is devoted to the initiative documentation materials – questionnaires – as a specific source on the history of interethnic and intercultural relations in the situation of the frontier. Example of questionnaires-self-descriptions of the capital of Tatarstan – Kazan – inhabitants, where intercultural interaction has historically been very dense and intense, collected by the author in the process of implementation of the project «Russian multicultureness of the region as a (de)stabilizing factor of the historical development» demonstrated the multiplicity and diversity of the relations of otherness in Soviet and post-Soviet space, traced the cultural practices of ethnic cooperation, the origins and preconditions of formation and existence of a special «Tatarstan model» of interethnic relations.

Keywords: megatext-selfdescription, deconstruction of memory, multicultureness, Kazan, Republic of Tatarstan, XX-XXI centuries.

Світленко Сергій / Svitlenko Serhii

УДК 930.1 (477)

Борис Грінченко: структура інтелектуальної біографії

У статті звернуто увагу на актуалізацію інтелектуально-біографічного підходу в сучасній історіографії, розкрито сутність конструкту структури інтелектуальної біографії. В центрі дослідження структура інтелектуальної біографії визначного українського діяча кінця XIX – початку XX ст. Бориса Грінченка, її часові, просторові та змістові елементи, які перебували в певній динаміці та взаємозв'язку. Виділено сім структурних інтелектуально-біографічних періодів. Два перших з них – харківський дитячий (1863–1874) та харківський юнацький (1874–1881) – були періодами формування особистості Б.Грінченка та зародження його інтелектуальної праці. Становлення інтелектуального життя Б.Грінченка як українського народолобця відбувалося в часи ранньої молодості, репрезентовані

харківсько-полтавсько-сумським (1881–1885) та херсонським (1885–1887) періодами. Катеринославський (олексіівський) період інтелектуальної біографії Б.Грінченка (1887–1893) вирізнявся насиченістю й різноманітністю розумової діяльності, яка набула не тільки прикладного освітянсько-культурницького, а й суспільно-політичного теоретичного смислу. Інтелектуальною зрілістю характеризувалися чернігівський (1893–1902) та київський (1902–1910) періоди біографії українського діяча. Вони вирізнялися багат шаровістю інтелектуальних пластів та змістових напрямів діяльності, охоплювали не тільки регіональний, а й всеукраїнський та загальноросійський інтелектуальний простір. Важливими взаємопов'язаними елементами інтелектуальної праці Б.Грінченка стали громадська і партійно-політична, просвітницько-публіцистична, видавнича, мовно-літературна, освітянська й наукова діяльність, що сприяла поступу української національної свідомості та активізації українського інтелектуального життя в Наддніпрянщині наприкінці XIX – на початку XX ст.

Ключові слова: інтелектуальна біографія, Б.Грінченко.

Boris Grinchenko: Structure of his intellectual biography

In this article the author actualizes the importance of the intellectual biography approach for modern historiography. He offers a structure of «intellectual biography» term. As an example, the author studies Boris Grinchenko`s intellectual biography structure. That person was a prominent Ukrainian statesman of the late XIX – early XX-th centuries. The author follows temporal, geographical and contextual parts of the biography, considering their dynamics and interplay. Seven biographical periods have been defined. The two first of them – Kharkov childhood (1863-1874) and Kharkov youth (1874-1881) ones – were the periods of identity formation when his intellectual activity started. During Kharkov-Poltava-Sumy (1881-1885) and Kherson (1885-1887) periods B. Grinchenko became a representative of the Ukrainian narodoliubtsy movement. Ekaterynoslav (Alekseevskiy) period is famous for variety of Grinchenko`s scholarly activity not only in educational and cultural, but in political and theoretical areas. Chernigov (1893-1902) and Kyiv (1902-1910) periods are characterized as intellectual maturity periods. They are distinguished by its multilateral intellectual activity that included not only local, but also national approach. Public, political, educational, journalistic, publishing, linguistic and literary activities were important interrelated elements of B. Grinchenko`s intellectual biography. His educational and research activities contributed into the development of the Ukrainian national consciousness and Ukrainian intellectual life of Upper-Dnieper society in late XIX – early XX-th centuries.

Keywords: intellectual biography, B. Grinchenko.

Суздаль Марина / Suzdal' Maryna

Феномен духовної біографії М.Цертелева

Стаття присвячена реконструкції духовної біографії культурно-громадського діяча Миколи Цертелєва. На основі архівних документів, зокрема «его джерел» та поезії М. Цертелєва здійснено спробу дослідити його життєвий шлях через призму духовних пошуків, саморефлексії. Головна увага приділена з'ясуванню місця та ролі у житті героя таких категорій як «сім'я», «релігія», «творчість», «ідеологія», «дружба», «моральність».

Ключові слова: М. Цертелєв, духовна біографія, духовний розвиток, саморефлексія, творчий процес, сім'я, ідеологія.

The phenomenon of spiritual biography of M.Tsetreliev

The article is dedicated to the reconstruction of spiritual biography of well-known cultural and public figure Mykola Tsetreliev. The investigation of his life through the lens of spiritual searches and self-reflection is based on the archival documents, particularly «ego-sources» and poetry of M. Tsetreliev. Chief attention is paid to the ascertainment of the place and the role of such categories as «family», «religion», «creativity», «ideology», «friendship», «morality» in his life.

Keywords: M. Tsetreliev, spiritual biography, spiritual development, self-reflection, creative process, family, ideology.

Шандра Валентина / Shandra Valentyna

УДК: 336 (470+571) «XVIII-XX ст.»

Фізичні покарання чиновників в Російській імперії (за законами кінця XVIII і до початку XX ст.)

В повідомленні з'ясовується еволюція інституції фізичних покарань в Російській імперії з кінця XVIII і до початку XX ст. Визначено, якими законодавчими актами держава регулювала покарання чиновників за порушення під час відбування державної служби. Встановлено, що позбавлення станових привілеїв дозволяло карати чиновників фізично, відповідно до їхніх зловживань. Висловлено припущення, що жорстокі законодавчі приписи відігравали превентивну роль й були далекими від застосування в адміністративних практиках.

Ключові слова: Російська імперія, чиновники, законодавство, фізичні покарання.

Physical punishment of officials in the Russian Empire (according to laws of the late XVIII – early XX century)

The report revealed the evolution of institutions of physical punishment in the Russian Empire from the late XVIII – early XX century. It was determined by what legislation the state regulated the punishment of officials for violations during civil serving. It was established that the deprivation of class privileges allowed physically to punish the officials, according to their abuses. We suggest that severe

legal regulations played a preventive role and were far from application in administrative practice.

Keywords: Russian Empire, officials, legislation, physical punishment.

Шелудякова Наталія / Sheludiakova Natalia

УДК 128/129:7.074 Грушевський

**Ідеї смерті та безсмертя в контексті колекціонування
М. Грушевського**

В статті робиться спроба проаналізувати відношення феномену колекціонування з ідеями смерті та безсмертя на прикладі колекціонерської діяльності М. Грушевського. Автор виділяє два головні рівні реалізації цих ідей – особистісний і предметний, а також простежує функціонування колекції як засобу досягнення символічного безсмертя.

Ключові слова: смерть, символічне безсмертя, теорія опанування страху, колекціонування, М. Грушевський, колекція.

**The ideas of death and immortality in the context of collecting of
M. Hrushevsky**

The article presents an attempt to analyze the relation between collecting and concepts of death and immortality in terms of M. Hrushevsky's collecting activity. The author distinguishes two main levels of realization of mentioned ideas: personality and object ones. The functioning of the collection phenomenon as the means of attaining symbolic immortality is also studied.

Keywords: death, symbolic immortality, terror management theory, collecting, M. Hrushevsky, collection.

Шукин Василий / Shchukin Vasilii

УДК 930.1 (477)

Город и поэтосфера природы

Автор статьи, обращаясь к целостному образу города в художественной литературе, предпринимает попытку классификации элементов поэтосферы – совокупности сложных реальных и смысловых комбинаций пространственно-поэтического характера, поднимающих жизненную прагматику до уровня мифологического сознания и эстетического переживания. Последовательно рассматриваются: вертикальный разрез города и его горизонтальная панорама, метасоциологическая (город как мужчина и женщина, город как предмет обладания, захвата или разрушения) и нравственная характеристика (город как парабола человеческих достоинств или пороков). Описываются основные случаи развернутой метафоризации города – город-мать, город-блудница, город-лабиринт, город-лес и, наконец, отождествление образа города с моделью всего мира.

Ключевые слова: город, художественное воображение, образность, ассоциативность, мифопоэтика, поэтосфера.

A City and poetosphere of nature

The author, referring to the integral image of the city in fiction, attempts to classify elements poetosphere – set of complex real and meaningful combinations of spatial and poetic character, raise the living pragmatics to the level of mythological consciousness and aesthetic experience. Consistently considered: a vertical section of the city and its horizontal panorama, metasociological (the city as a man and a woman, as the possession of the city, capture or destruction) and moral characteristics (the city as a parabola human virtues or vices). Describes the main events unfolded metaphor of the city – a city-mother, the harlot city, city-maze-city forest, and finally, the identification of the image of the city with the model of the world.

Keywords: city, artistic imagination, imagery, associative, mythopoetics, poetosphere.

Ясь Олексій / Yas' Oleksii

УДК 930.1 (477)

Якою має бути сучасна українська історіографія?

Рец. на: Колесник Ірина. *Українська історіографія: концептуальна історія / За ред. В. Смоля.* – К.: *Ін-т історії України НАН України*, 2013. – 566 с.

What should be the modern Ukrainian historiography?

Review: Колесник Ірина. *Українська історіографія: концептуальна історія / За ред. В. Смоля.* – К.: *Ін-т історії України НАН України*, 2013. – 566 с.

